

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ”
(для бакалаврів, магістрів)

МАУП

Київ 2006

Підготовлено доцентом кафедри економіки *С. Ф. Биконю*

Затверджено на засіданні кафедри економіки
(протокол № 6 від 14.11.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Биконя С. Ф. Навчальна програма дисципліни “Державне регулювання економіки” (для бакалаврів, магістрів). — К.: МАУП, 2006. — 22 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Державне регулювання економіки”, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Державне регулювання економіки покликане забезпечити її рівновагу і сталий розвиток. Конкретні напрямки, форми та масштаби державного регулювання економіки визначаються характером і гостротою економічних, політичних, соціальних, екологічних та інших проблем у будь-якій країні певного періоду.

Державне регулювання економіки в умовах ринкового господарства являє собою систему типових заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, здійснюваних уповноваженими державними установами та суспільними організаціями з метою стабілізації та адаптації існуючої соціально-економічної системи до умов, що змінюються.

Мета навчальної дисципліни “Державне регулювання економіки” – дати студентам знання про сутність, засоби, сфери, об’єкти та механізми державного регулювання економіки.

Особливого значення набуває з’ясування ролі його інструментів, а саме: прогнозування, планування, програмування. В умовах ринкової трансформації економіки України підвищується необхідність усвідомленого впливу держави на формування сучасних цивілізованих соціально-економічних відносин. Зважаючи на це основними завданнями дисципліни є:

- ознайомлення із сучасними проблемами державного регулювання економіки, а також світовим досвідом його здійснення в ринкових умовах;
- висвітлення методологічних засад державного регулювання економіки – мети, принципів, функцій;
- ознайомлення із засобами, сферою і об’єктами державного регулювання економіки та його основним механізмом;
- визначення сутності і специфіки розмежування функцій державного регулювання економіки за рівнями управління;
- вивчення законодавчих актів і концептуальних підходів до створення державної системи економічного прогнозування та планування;
- висвітлення значення соціально-економічних і науково-технічних програм державного рівня у процесі регулювання економіки;
- формування у студентів навичок самостійного аналізу побудови логічних схем та системного підходу до основ державного управління економікою.

Вивчення дисципліни “Державне регулювання економіки” сприятиме підвищенню рівня загальноєкономічної підготовки спеціалістів, формуванню у них навичок науково-аналітичного опрацювання проблем з позицій державних потреб та інтересів.

Програма курсу підготовлена відповідно до вимог державного стандарту навчання студентів ВНЗ економічних спеціальностей денної та заочної форм навчання.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ”

№ пор.	Назва теми
1	Державне регулювання як функція державного управління економікою, його сфери, принципи та цілі
2	Стратегії соціально-економічного розвитку
3	Функції та засоби державного регулювання економіки
4	Державне регулювання інвестиційно-структурних зрушень економіки
5	Бюджетно-податкове та грошово-кредитне регулювання економіки
6	Державне регулювання цін та інфляції
7	Науково-технічне та інноваційне регулювання економічного розвитку
8	Державне регулювання підприємництва
9	Суспільний сектор економіки як об’єкт державного регулювання
10	Державне регулювання розвитку АПК
11	Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності
12	Соціальна політика
13	Державне регулювання природоохоронної діяльності
14	Регіональна економічна політика
15	Інституціональні, організаційні та національні механізми регулювання економіки

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ”

Тема 1. Державне регулювання як функція державного управління економікою, його сфери, принципи та цілі

Предмет і об'єкт курсу. Місце курсу в системі економічних дисциплін, його зв'язок з економічною теорією, менеджментом, галузевими економіками та іншими дисциплінами.

Сутність державного регулювання економіки. Роль державного регулювання в умовах існування різних форм власності. Два протилежних підходи до участі держави в регулюванні економічних процесів — класична й кейнсіанська теорії.

Історичний аспект зародження державного макроекономічного регулювання.

Чотири критерії створення системи державного макроекономічного регулювання (ДМЕР).

Концептуальні положення державної регуляторної політики. Мета і принципи здійснення державної регуляторної політики. Заходи, які передбачають законодавчі та регуляторні акти.

Принципи державного регулювання економіки. Специфічні принципи державного регулювання економіки України: принцип ефективності; принцип справедливості, принцип стабільності, принцип системності державного впливу, принцип адекватності, принцип оптимального поєднання адміністративно-правових і економічних важелів; принцип поступовості й етапності, принцип забезпечення єдності стратегічного і поточного державного регулювання. Нові принципи бюджетної політики та податкового регулювання, а також регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Цілі та сфери державного регулювання економіки. Обставини, від яких залежать цілі державного регулювання. Складові класичного набору цілей державного регулювання. Складові структури виробничих сил. Конкретні цілі державного регулювання в умовах переходу України до ринкових відносин.

Література [1; 3; 4; 10–14]

Тема 2. Стратегії соціально-економічного розвитку

Поняття стратегії. Концепція і детермінований план – дві складові стратегії. Стратегічне управління. Сутність державного управління соціально-економічним розвитком. Стратегія соціально-економічного розвитку. Цілі та пріоритети розвитку економіки. Класифікація цілей. Вибір цілей. Формування та затвердження стратегії. Інституційні перетворення. Структурна перебудова. Лібералізація економіки. Фінансова стабілізація. Стратегічні пріоритети. Механізми реалізації стратегічних цілей: складання прогнозів, прийняття і реалізація планів та програм. Соціально-економічне прогнозування. Об'єкти та суб'єкти прогнозування. Принципи прогнозування. Види соціально-економічних прогнозів. Методи економічного прогнозування. Моделі економічного прогнозування. Макроекономічне планування як форма державного регулювання економіки.

Література [2–10; 14; 35; 38–41]

Тема 3. Функції та засоби державного регулювання економіки

Базова форма діяльності уряду. Функції державного регулювання. Основні послуги, що забезпечуються урядом.

Захист конкуренції як функція державного регулювання. Конкуренція як регулюючий механізм. Комплекс заходів із захисту конкуренції. Шляхи здійснення децентралізації управління.

Перерозподіл доходу як функція державного регулювання. Урядові заходи зі зменшення нерівності в суспільстві. Три способи вирішення проблеми непропорційного розподілу ресурсів.

Межі товарного ринку і антимонопольного регулювання. Основні етапи визначення антимонопольного становища суб'єкта господарювання на ринку. Кількісні та якісні показники визначення структури ринку. Прямі й непрямі методи антимонопольного регулювання.

Напрями, завдання і форми впливу держави на економічні процеси. Функції, зумовлені становленням державності в Україні. Основні завдання державних органів управління, зумовлені функціями дії держави на економічні процеси. Основні форми державного регулювання.

Адміністративні методи, що ґрунтуються на силі державної влади. Економічні методи, що базуються на грошово-кредитній і бюджетній політиці. Методи прямого державного впливу на економіку. Методи непрямого державного регулювання економічних процесів. Розши-

рення сфери застосування непрямого регулювання ринкової економіки.

Способи державного регулювання економічного розвитку. Автоматичні регулятори. Антициклічне регулювання.

Організація державного регулювання економіки. Органи державного регулювання за Конституцією України. Функції Міністерства економіки України.

Література [2–4; 10–14; 34]

Тема 4. Державне регулювання інвестиційно-структурних зрушень економіки

Джерела і види інвестицій. Роль держави в регулюванні інвестиційної діяльності (ІД). Децентралізація інвестування. Суб'єкти ІД. Державне регулювання умов ІД. Податкове, бюджетне, грошово-кредитне регулювання ІД. Політика прискореної амортизації як регулятор ІД.

Державне регулювання ринку цінних паперів. Пряме управління державними капіталовкладеннями. Визначення пріоритетних сфер та об'єктів інвестування. Експертиза інвестиційних проєктів. Регулювання участі вітчизняних та іноземних інвесторів у приватизації. Механізм залучення іноземних інвестицій. Забезпечення захисту інвестицій.

Поняття структури економіки. Відтворювальна, галузева, регіональна, соціальна структура. Стимулювання державою структурних зрушень в економіці. Основні чинники структурних змін. Вплив структурних змін на динаміку макроекономічних показників. Структурний ефект та його вимірювання. Структурна політика як політика пріоритетів і найвища форма державного регулювання економіки. Пасивна й активна структурна політика. Інвестиції як фактор структурних зрушень. Прискорення інвестування зміни структури економіки України. Прискорення надходження інвестицій у зв'язку зі вступом у світові структури.

Література [3; 6–14; 30–34]

Тема 5. Бюджетно-податкове та грошово-кредитне регулювання економіки

Політика оподаткування в сучасних умовах. Функції податків в економічній системі. Принципи оподаткування. Класифікація по-

датків. Оптимальний рівень оподаткування. Крива Лаффера. Засоби регулювання підприємницької активності. Необхідність модифікації податкового законодавства України. Система державних податкових органів в Україні.

Бюджет — спосіб регулювання економіки. Взаємозв'язок фінансів держави, місцевих фінансів і фінансів підприємства. Державний бюджет як форма перерозподілу доходів і виконання державою своїх функцій. Бюджетний процес. Основні статті доходів і видатків державного бюджету. Дефіцит і профіцит державного бюджету. Зовнішній і внутрішній державний борг. Управління державним боргом. Світова практика бюджетного регулювання економіки.

Автоматичні стабілізатори; податки і державні соціальні трансферти. Антициклічні регулятори — державні закупівлі, державні інвестиції, зміна податкових ставок, амортизаційна політика.

Інструменти грошово-кредитного регулювання; облікова ставка відсотка, норми обов'язкового резервування, операції на відкритому ринку, ринок державних цінних паперів, його регулювання. Сучасна політика грошей. Заходи грошово-кредитної політики в період інституціональних змін. Грошово-кредитне регулювання в сучасних умовах.

Особливості кредитної сфери, її регулювання. Основні напрями регулювання системи кредитного обігу. Контроль окремих видів кредиту та ризикованості банківських операцій. Банківська система, її дворівневий характер. Адміністративне регулювання банківської діяльності. Політика рефінансування комерційних банків. Позабанківські інститути (інвестиційні, трастові, лізингові компанії, пенсійні фонди тощо). Посилення ліквідності кредитно-фінансових інститутів. Роль держави в розвитку інститутів грошово-кредитної сфери.

Література [1–3; 6; 10–14]

Тема 6. Державне регулювання цін та інфляції

Державне регулювання цін, його основні методи. Моніторинг цін. Непрямий вплив на ціни. Безпосереднє державне втручання у процес ціноутворення. Внутрішні та зовнішні ціни. Цінове регулювання суб'єктів природної монополії. Адміністративні та законодавчі обмеження зростання цін. Контроль за рівнем цін у базових галузях.

Знецінення грошової маси як дестабілізуючий фактор економічного розвитку. Інфляція і фактори, що на неї впливають. Інфляція попиту та інфляція витрат. Взаємозв'язок цінового та антиінфляційного регулювання. Основні методи боротьби з інфляцією. Монетаристські підходи до регулювання інфляції.

Державне регулювання валютних відносин. Валютне поточне і довгострокове (структурне) регулювання. Дисконтна і девізна валютна політика. Інструменти валютного регулювання; валютна інтервенція і валютні обмеження, девальвація і ревальвація валюти, валютний контроль. Методи регулювання валютного курсу. Валютний коридор. Структурна валютна політика: міжнародний і регіональний аспекти.

Література [3; 8–14; 45; 47; 48]

Тема 7. Науково-технічне та інноваційне регулювання економічного розвитку

Сутність науково-технічного прогресу (НТП). Науково-технічний прогрес і економічне зростання. Прогнозування НТП. Державне регулювання розвитку науки і техніки: завдання, функції, форми. Основи Державної політики України у сфері науки та науково-технічного розвитку.

Державне програмування науково-технічного розвитку. Завдання збереження фундаментальної науки. Державне замовлення і бюджетне фінансування науково-технічної сфери. Державна науково-технічна експертиза. Державна патентна і ліцензійна політика. Охорона прав інтелектуальної власності. Стандартизація і сертифікація науково-технічної продукції.

Фінансово-кредитні та податкові підходи до державного регулювання НТП. Активізація інноваційної діяльності. Підтримка державою вузівсько-промислової кооперації, стимулювання розвитку технологічних парків, малого інноваційного і венчурного підприємства, міжнародних інноваційних проектів.

Інноваційний процес: механізм, етапність. Циклічність розвитку інновацій. Інноваційна концепція підприємництва. Сутність і основні методи інноваційної політики держави. Роль інноваційних фондів у розвитку науки і техніки. Можливості інноваційного розвитку України у зв'язку зі вступом до СОТ і ЄС.

Література [3; 6–14; 39; 44]

Тема 8. Державне регулювання підприємництва

Підприємництво як об'єкт державного регулювання. Нормативно-правове забезпечення й адміністративне регулювання підприємництва. Державна реєстрація, ліцензування, стандартизація і сертифікація – інструменти адміністративного регулювання, інституційні засади державної підтримки: формування ринкової інфраструктури, інформаційне і науково-методичне забезпечення. Матеріально-технічне, фінансово-економічне, податкове та інвестиційне стимулювання розвитку підприємництва. Значення державної контрактної системи у механізмі регулювання підприємницької діяльності.

Види і форми підприємництва в Україні. Структуроутворюючі чинники розвитку підприємництва: приватизація державної власності й конкурентна політика. Регуляторна політика підприємницької діяльності.

Економічна роль і функції державних підприємств, їх відмінності від підприємств приватного сектору. Мета діяльності державних підприємств. Державне замовлення і державний контракт, планування діяльності, пріоритетні інструменти регулювання державних підприємств. Система субвенціонування: дотації, субсидії, податкові пільги та інші види фінансової допомоги. Механізм регулювання змішаних підприємств.

Необхідність роздержавлення. Сучасний стан приватизаційних процесів. Проблема відновлення керованості державним сектором економіки.

Державне підприємництво у розвинених країнах: механізм формування і розвитку. Досвід націоналізації та приватизації.

Література [3; 4; 10–14; 36; 38; 46; 48]

Тема 9. Суспільний сектор економіки як об'єкт державного регулювання

Промисловий потенціал: визначення, сутність та оцінка. Необхідність і завдання державного регулювання промислового виробництва. Прогнозування, планування, державна контрактація, стандартизація, регулювання пропорцій державного і недержавного сектору у промисловості, основні інструменти державного регулювання. Створення виробничої і невиробничої інфраструктури. Стратегія промислової політики України.

Регулювання галузей економіки. Міжгалузеві комплекси як об'єкти державного регулювання: паливно-енергетичний, металург-

гійний, машинобудівний, військово-промисловий, хімічний, агро-промисловий. Галузеві міністерства, відомства, державні комітети як суб'єкти державного регулювання. Пряме державне управління підприємствами держсектору. Регулювання діяльності великих виробничо-фінансових утворень (ПФГ, холдингів, концернів, ТНК тощо).

Література [3–6; 9–14; 30; 33; 34]

Тема 10. Державне регулювання розвитку АПК

Особливості сільськогосподарського виробництва. Земля як особливий об'єкт господарювання. Природно-кліматичні та соціально-економічні умови розвитку сільського господарства. Рентні відносини.

Аграрно-промисловий комплекс (АПК) як об'єкт державного регулювання. Забезпечення продовольчої безпеки конкурентоспроможності і формування продовольчих резервів держави, нарощування експортного потенціалу — завдання державного регулювання АПК. Форми і методи державного регулювання аграрного сектору. Прогнозування державних потреб у АПК. Державне замовлення як засіб задоволення державних потреб. Стабілізація цін на сільськогосподарську продукцію і доходів фермерів. Субсидування сільськогосподарських виробників. Проведення наукових досліджень у сфері сільського господарства. Розвиток інфраструктури агросектору.

Основні напрями аграрної політики в Україні. Політика у сфері земельних відносин. Земельний кадастр. Земельний кодекс України. Форми власності й господарювання на землі. Підтримка фермерства і підприємництва в сільському господарстві та інших галузях АПК.

Особливості регулювання відносин в аграрному секторі розвинутих країн. Конкурентоспроможність аграрного сектору економіки України на світових ринках.

Література [3; 9–14; 36]

Тема 11. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Форми зовнішньоекономічних зв'язків і міжнародного економічного співтовариства.

Сутність, завдання і форми державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Тарифне і нетарифне регулювання, квотування, ліцензування експорту та імпорту. Валютне регулювання ЗЕД. Митне регулювання ЗЕД. Страхування ЗЕД.

Принципи організації зовнішньої торгівлі: вільна торгівля та протекціонізм. Державне регулювання експортно-імпортних операцій. Державне регулювання валютних операцій і кредитно-розрахункових відносин. Торговельний і платіжний баланси, шляхи їх урівноваження.

Проблеми інтеграції України у світове співтовариство. Основні напрями політики зовнішньоекономічних зв'язків України. Роль держави у стимулюванні іноземних інвестицій і залучення кредитів. Кредити міжнародних фінансових установ (МВФ, СБ, ЄБРР) та іноземних держав. Забезпечення економічної безпеки і конкурентоспроможності України на світових ринках. Проблеми вступу України в СОТ і ЄС.

Література [3; 6; 10–14; 39–42]

Тема 12. Соціальна політика

Поняття соціальної політики і соціальної інфраструктури. Диференціація доходів і споживання населення як загроза соціальній стабільності і сталому економічному розвитку. Необхідність соціального “вирівнювання”. Соціальна політика як політика перерозподілу доходів: прогресивне оподаткування і система державних соціальних трансферів. Підвищення суспільного добробуту внаслідок реалізації політики перерозподілу. Системи соціального страхування і соціального забезпечення населення як форми реалізації державної соціальної політики. Роль і значення суспільних фондів споживання. Фонди суспільного задоволення потреб (медичне обслуговування, освіта, культура тощо) і фонди для непрацевдатних.

Соціально-економічна підтримка всіх категорій населення через систему соціального страхування. Пенсійне забезпечення, допомоги сім'ям з дітьми, страхування життя та здоров'я, допомога у зв'язку із безробіттям як форми соціального страхування. Соціальний захист непрацевдатних і малозабезпечених. Вибірковість та адресність — основні ознаки системи соціального забезпечення населення.

Державне регулювання соціальної сфери: соціальної інфраструктури, освіти, охорони здоров'я, культури, комунального господарства, побутового обслуговування.

Прогнозування і планування потреб у послугах установ соціальної сфери. Фінансування соціальної сфери.

Рівень і якість життя населення як результативний показник ефективності державної соціальної політики. Система узагальню-

ючих показників рівня життя населення. Баланс грошових доходів і витрат населення. Розрахунок основних показників рівня життя. Регулювання обсягу споживання. Мінімальний споживчий бюджет. Прожитковий мінімум. Межа малозабезпеченості. Індекси вартості життя.

Соціальне забезпечення і його залежність від політичної системи.

Література [1–4; 10–14; 46–48]

Тема 13. Державне регулювання природоохоронної діяльності

Сутність природного регулювання як об'єкта державного регулювання. Використання природних ресурсів і навколишнього середовища в економічній діяльності. Неможливість автоматичного відтворення і регенерації довкілля. Зовнішні ефекти (екстерналії) як відмови ринку.

Економічний і правовий механізми державного регулювання охорони навколишнього середовища. Система екологічних норм і нормативів. Державна екологічна експертиза. Державний контроль за природокористуванням. Ліміти земле-, водо-, лісокористування. Система штрафів за забруднення навколишнього середовища і нерациональне використання природних ресурсів. Плата за використання природних ресурсів. Плата за використання природних ресурсів і користування екологічними послугами.

Державне фінансування природоохоронних заходів. Кредитно-фінансові й податкові важелі екологічного регулювання. Планування використання природних ресурсів. Державні програми охорони і збереження навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів. Гострота екологічної кризи і пов'язаних з нею проблем сировинного та енергетичного забезпечення економіки.

Регіональний рівень управління охороною природи та природокористування. Місцевий рівень управління природоохоронною діяльністю. Глобальний характер екологічних проблем.

Література [1; 3; 10–14]

Тема 14. Регіональна економічна політика

Нерівномірність територіального розвитку і необхідність регіонального регулювання. Мета й основні завдання регіональної політики держави. Державна регіональна економічна політика та механізм її реалізації. Підтримання відсталих та “економічний прорив” високорозвинених регіонів. Регіональні (місцеві) органи державного уп-

равління та їх компетенція. Роль місцевих бюджетів у фінансуванні розвитку регіонів. Централізовані капіталовкладення у розвиток економіки окремих регіонів. Комплексні програми розвитку регіонів і формування вільних економічних зон. Класифікація та управління ВЕЗ. Досвід ВЕЗ в інших країнах світу. Форми державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Соціальна й екологічна політика в регіоні. Можливості транснаціонального розвитку регіонів.

Література [3; 7; 9–14]

Тема 15. Інституціональні, організаційні та національні (системні) механізми регулювання економіки

Інституціональні перетворення в економіці, можливості їх регулювання. Інститути та організації, їх роль в економічній системі. Законодавча діяльність держави. Створення правових засад функціонування економіки. Формування інституту приватної власності. Роздержавлення і приватизація: економічний зміст і методи здійснення. Основні способи приватизації. Сучасний стан приватизаційних процесів в Україні.

Підприємництво як інститут ринкової економіки. Політика регулювання підприємництва. Економічне значення малих підприємств. Проблеми формування спільних підприємств. Роль спільного підприємства в економіці. Становлення і розвиток інших ринкових інституцій.

Конкуренція як визначальна ознака ринкової економіки. Форми і методи конкурентної боротьби. Види монополій: ринкова, організаційна, природна (технологічна), їх характеристика. Прояви монопольної влади. Суть, види і наслідки тотального монополізму радянської економіки.

Антимонопольне законодавство і вплив держави на розвиток конкурентного середовища.

Запобігання появі нових монопольних утворень у процесі ринкової трансформації: контроль за економічною концентрацією та приватизаційними процесами.

Економічні системи з незначною часткою державного втручання в економіку (США, Великобританія). Роль держави у Швеції як консолідуючого та розподільчого центру. Роль політики перерозподілу доходів. Модель соціального ринкового господарства Німеччини.

Відмітна ознака державного регулювання у Франції, побудована на складанні і реалізації індикативного планування. Державно-корпоративна модель економічного розвитку Японії. Концепція стимулювання науково-технічного прогресу в розвинених країнах.

Література [2–6; 10–14; 29–35; 39–43]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Об'єктивна необхідність і сутність державного регулювання економіки.
2. Економічна політика держави як основа життєдіяльності суспільства.
3. Суб'єкти та об'єкти ДРЕ.
4. Функції держави в ринковій економіці.
5. Основні сучасні моделі ДРЕ.
6. Стратегічні, тактичні операційні цілі ДРЕ.
7. Особливості сучасного етапу ДРЕ в Україні.
8. Методи прямого і непрямого впливу держави на економіку.
9. Підприємництво як інститут ринкової економіки.
10. Політика державного регулювання підприємницької діяльності.
11. Конкуренція як визначальна ознака ринкової економіки.
12. Форми і методи конкурентної боротьби. Необхідність її регулювання державою.
13. Антимонопольне законодавство і вплив держави на розвиток конкурентного середовища.
14. Ринкові перетворення і необхідність запобігання монополюючим утворенням.
15. Недобросовісна конкуренція та методи боротьби з нею.
16. Роль і функції Антимонопольного комітету України (АМКУ).
17. Функції, принципи, методи прогнозування. Види прогнозів.
18. Математичне моделювання економічних явищ і процесів.
19. Макроекономічне планування як форма державного регулювання економіки.
20. Основні методи планування.
21. Економічне прогнозування, його зміст і функції.
22. Організаційний механізм реалізації та контроль за виконанням програм.
23. Державна програма економічного розвитку України.
24. Підприємництво як об'єкт державного регулювання.

25. Економічна роль і функції державних підприємств, їх відмінності від підприємств приватного сектору.
26. Державна підтримка формування ринкової інфраструктури.
27. Необхідність роздержавлення.
28. Стимулювання розвитку підприємництва.
29. Сучасний стан приватизаційних процесів.
30. Роль і функції державних підприємств.
31. Податкова політика держави. Функції податків.
32. Податкові пільги як засіб регулювання економіки.
33. Оптимальний рівень оподаткування. Крива Лаффера.
34. Бюджетне регулювання економіки.
35. Взаємозв'язок бюджетів держави на різних рівнях.
36. Державний бюджет як форма перерозподілу доходів і виконання державою своїх функцій.
37. Дефіцит і профіцит державного бюджету. Бюджетний процес.
38. Закони грошового обігу. Емісія та ремісія грошей.
39. Державний борг.
40. Інструменти грошово-кредитного регулювання. Облікова ставка відсотка.
41. Політика “дорогих” і “дешевих” грошей. Державне регулювання ринку цінних паперів.
42. Банківська система і його дворівневий характер.
43. Національний банк, його роль і функції.
44. Адміністративне регулювання банківської діяльності.
45. Небанківські кредитно-фінансові інститути, їх регулювання.
46. Державне регулювання цін, його основні елементи.
47. Безпосереднє державне втручання у ціноутворення. Моніторинг цін.
48. Знецінення грошової маси як дестабілізуючий фактор економічного розвитку.
49. Інфляція і фактори, що на неї впливають. Методи регулювання інфляції.
50. Державне регулювання валютних відносин.
51. Інструменти валютного регулювання.
52. Методи регулювання валютного курсу.
53. Валютний коридор. Структурна валютна політика.
54. Роль держави у регулюванні інвестиційної діяльності.
55. Методи прямого і непрямого впливу держави на економіку.

56. Стимулювання державою структурних зрушень в економіці.
57. Структурна політика як політика пріоритетів в економіці.
58. Прискорення інвестування зміни структури економіки.
59. Можливості інвестування у зв'язку зі вступом у світові структури.
60. Роль держави в розвитку інститутів інвестування.
61. Науково-технічний прогрес, його вплив на економічне зростання.
62. Державна політика у сфері науки і науково-технічного розвитку.
63. Державні програми науково-технічного розвитку.
64. Державна патентна і ліцензійна політика.
65. Державна підтримка розвитку технопарків, венчурного підприємництва.
66. Інноваційний процес: механізм, етапність. Інноваційний цикл.
67. Роль держави у створенні фондів розвитку інновацій.
68. Підприємництво як об'єкт державного регулювання.
69. Нормативно-правове забезпечення й адміністративне регулювання підприємництва.
70. Види і форми підприємництва в Україні.
71. Регуляторна політика підприємницької діяльності.
72. Держані підприємства, їх економічна роль і функції.
73. Необхідність і завдання державного регулювання промислового виробництва.
74. Регулювання стратегії розвитку державного сектору економіки.
75. Регулювання галузей економіки України.
76. Регулювання діяльності промислово-фінансових утворень.
77. Державне регулювання АПК: форми і методи.
78. Регулювання цін на сільгосппродукцію.
79. Державна підтримка розвитку інфраструктури АПК.
80. Формування земельних відносин в Україні.
81. Забезпечення продовольчої безпеки і конкурентоспроможності аграрного сектору.
82. Соціальна політика і соціальна інфраструктура.
83. Системи соціального страхування і соціального забезпечення.
84. Державні соціальні трансфери.
85. Прогнозування і планування соціальної сфери.
86. Система показників (стандартів) рівня життя населення.
87. Природне середовище як об'єкт державного регулювання.

88. Економічний і правовий механізм державного регулювання охорони навколишнього середовища.
89. Державні програми природокористування і охорони природи.
90. Регіональні проблеми управління охороною природи і природокористування.
91. Місцевий рівень управління природоохоронною діяльністю.
92. Нерівномірність територіального розвитку і необхідність регіонального регулювання.
93. Мета й основні завдання державної регіональної політики.
94. Способи державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.
95. Вирівнювання розвитку регіонів — завдання держави.
96. Програми розвитку регіонів і формування ВЕЗ.
97. Досвід ВЕЗ в Україні та інших країнах світу.
98. Соціальна й екологічна політика в регіонах.
99. Можливості транснаціонального розвитку регіонів.
100. Регулювання інституційних перетворень — завдання держави.
101. Законотворча діяльність держави в період інституційних змін.
102. Національні особливості механізмів втручання держави в економіку.
103. Роль держави у створенні ринкового господарства в Швеції та Німеччині.
104. Моделі економічного розвитку і державного регулювання в Японії, Кореї, Китаї та інших країнах Південно-Східної Азії.
105. Зміни державного регулювання економіки України після Помаранчевої революції.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Конституція* України. — К., 1996.
2. *Стіглиц Дж.* Економіка державного сектору/ Пер. з англ. А. Олійника, Р. Скільського. — К., 1998. — 854 с
3. *Державне* регулювання економіки: Навч. посіб. / С. М. Чистов, А. Е. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. — К.: Вид-во КНЕУ, 2001. — 384 с.
4. *Ходов Л. Г.* Основы государственной экономической политики: Учебник. — М.: Бек, 1997. — 332 с.
5. *Чиркин В. Б.* Государствование. — М.: Юристъ, 1999. — 398 с.

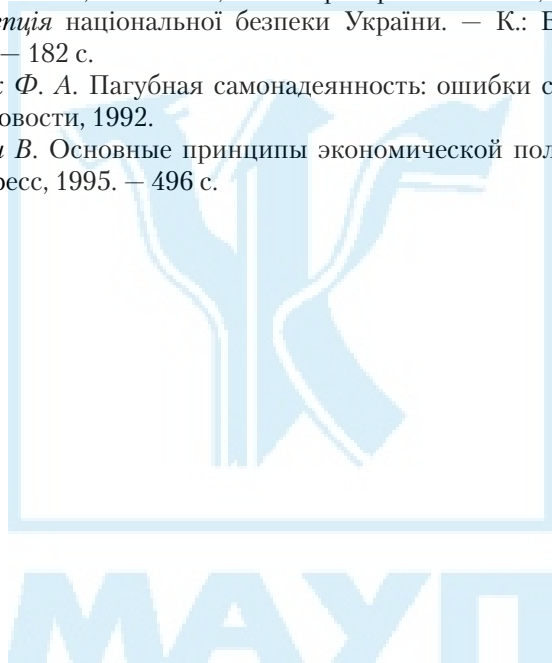
6. *Роль держави в довгостроковому економічному зростанні.* — К.; Х., 2003. — 424 с.
7. *Інноваційна стратегія українських реформ* / А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, А. К. Кінах, В. П. Семиноженко. — К.: Знання України, 2002. — 326 с
8. *Жаліло Я.-А.* Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика: Монографія. — К: Вид-во НІСД, 2003. — 363 с.
9. *Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку* / За ред. акад. НАН України В. М. Гейця. — К., 2003. — 1008 с.
10. *Перехідна економіка: Підручник* / В. М. Геєць, Е. Г. Панченко, Е. М. Лібанова та ін. — К.: Вища шк., 2003. — 592 с
11. *Державне регулювання економіки: Навч. посіб.* / За ред. І. Михасюка. —Л., 1999. — 527 с.
12. *Дідківська Л. І., Головка Л. С.* Державне регулювання економіки. — К., 2000. — 213 с.
13. *Стеченко Д. М.* Державне регулювання економіки. — К.: МАУП, 2004. — 262 с.
14. *Швайка Л. А.* Державне регулювання економіки. — К.: Знання, 2006. — 435 с.

Додаткова

15. *Закон* України “Про систему оподаткування” від 18 лютого 1997 р.
16. *Закон* України “Про податок на додану вартість” від 3 квітня 1997 р.
17. *Закон* України “Про державний бюджет України на 2001 рік” (та інші роки).
18. *Закон* України “Про фіксований сільськогосподарський податок” // *Голос України.* — 1999. — 6 січ.
19. *Абалкин Л.* Роль государства в становлении рыночной экономики // *Вопр. економіки.* — 1997. — № 6.
20. *Державне управління: теорія і практика* / За ред. проф. В. Б. Авер'янова. — К., 1998.
21. *Дзюбик С.* Фіскальна політика. — К., 1998.
22. *Дорогуницов С., Горська О.* Трансформація структури економіки: теорія і практика // *Економіка України.* — 1998. — № 5.
23. *Евстигнеева Л., Евстигнеев Р.* Макрорегулирование в переходной экономике: вопросы теории // *Вопр. економіки.* — 1997. — № 8.

24. *Кучма Л. Д.* Наше глобальне завдання — системна перебудова економіки // Уряд. кур'єр. — 1999. — 10 берез.
25. *Павловський М. А.* Макроекономіка перехідного періоду: Український контекст. — К., 1999. — 280 с.
26. *Палкін Ю., Медведєв Ю.* Про стимулюючу функцію податків // Економіка України. — 1998. — № 8.
27. *Ясин Е.* Функции государства в рыночной экономике // Вопр. экономики. — 1997. — № 6.
28. *Орешин В. П.* Государственное регулирование национальной экономики. — М.: Юристь, 1999. — 272 с.
29. *Государство и рынок: американская модель.* — М.: Анкил, 1999. — 436 с.
30. *Україна на порозі ХХІ століття: уроки реформ та стратегія розвитку.* — К., 2001. — 338 с.
31. *Государство в переходной экономике* // МЭМО. — 2002. — № 2.
32. *Олейник А. М.* Институциональная экономика. — М.: ИНФРА-М, 2000. — 416 с.
33. *Гець В. М.* Нестабільність та економічне зростання. — К., 2000. — 344 с.
34. *Біла С.* Структурна політика в системі державного регулювання трансформаційної економіки. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — 406 с.
35. *Тарасевич В. Н.* Очерки теории переходной экономики. — К.: Наук. думка, 2001 — 221 с.
36. *Білоус Г.* Зростання неможливе без створення сприятливих умов для бізнесу // Вісн. міжнар. центру перспект. досліджень. — 2000. — № 67. — С. 1–10.
37. *Стиглиц Дж.* Развитие основанное на участии: стратегия для государств с переходной экономикой // Трансформация. — 1998. — № 6. — С. 1–3.
38. *Бажал Ю. М.* Економічна теорія технологічних змін. — К.: Заповіт, 1996. — 296 с.
39. *Україна: поступ у ХХІ століття. Стратегія економічного і соціального розвитку на 2000–2004 роки: Послання Президента України до Верховної Ради України* // Уряд. кур'єр, — 2000. — 23 лют.
40. *Кучма Л. Д.* Європейський вибір. — К.: Преса України, 2002.
41. *Стиглиц Дж.* Куда ведут реформы? // Вопр. экономики. — 1999. — № 7. — С. 4.

42. *Україна у Світовій організації торгівлі: очікування та реальні перспективи*: Зб. наук. ст. / За ред. Я. Н. Жаліла. — К.: Вид-во НІСД, 2002. — 152 с.
43. *Меньшиков С. М., Клименко Л. А. Длинные волны в экономике.* — М.: Междунар. отношения, 1989. — 182 с.
44. *Перспективи інноваційного розвитку України*: Зб. наук. ст. / Я. А. Жаліло, Я. Б. Базилук, О. С. Гриневич та ін. — К.: Альтер-прес, 2002. — 130 с.
45. *Від парадигми фінансової стабілізації до ідеології зростання* / Я. А. Жаліло, А. Т. Кияк, Ю. В. Прозорів та ін. — К., 2002. — 211 с.
46. *Концепція національної безпеки України.* — К.: Вид-во НІСД, 1997. — 182 с.
47. *Хайек Ф. А. Пагубная самонадеянность: ошибки социализма.* — М.: Новости, 1992.
48. *Ойкен В. Основные принципы экономической политики.* — М.: Прогресс, 1995. — 496 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Державне регулювання економіки”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Державне регулювання економіки”	5
Питання для самоконтролю	15
Список рекомендованої літератури.....	18

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуренко*
Редактор *О. І. Маєвська*
Комп'ютерне верстання *Г. В. Макуха*

МАУП

Зам. № ВКЦ-2455

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП